

Бужина І. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри юридичної психології та журналістики, доктор
педагогічних наук, професор*

ГРОМАДЯНСЬКА ЗРІЛОСТЬ АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ВИХОВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ВІДНОСИН МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Висуваючи цю умову, ми виходили з того, що критерії і показники рівня громадянської зрілості академічної групи, якісні характеристики рівнів будуть слугувати еталоном, моделлю для майбутніх учителів під час формування їхньої готовності до гуманістичних відносин молодших школярів. Студенти на прикладі своєї групи мають можливість побачити, якою вона повинна бути, у чому полягає сутність гуманістичних відносин між членами групи.

Відомо, що група складається з особистостей, об'єднаних процесом пізнання, спілкування, діяльності. Особистість, знаходячись у системі суспільних відносин, беручи участь у різноманітних видах діяльності, будучи представником різних соціальних груп, як правило, здійснює одночасно безліч соціальних ролей. Достатньо сказати, що індивід є представником класу, нації, професійної групи, громадянином своєї країни, членом багатьох колективів, який виступає в ролі суспільного діяча, студента, творця та ін. І природно, чим різноманітніше представлені соціальні ролі, чим ширше і багатше суспільні зв'язки і відносини, тим інтенсивніше активність особистості, тим багатше і насиченіше її внутрішній світ, тим багатогранніше її прояви, тим яскравіше виражена індивідуальність.

У суспільному плані змістом спрямованості групи виступають домінуючі стосунки, відбиті у свідомості її членів у формі потреб, інтересів, переконань. У реальному житті зазначені форми спрямованості виступають як мотиви, що визначають поведінку і діяльність групи.

Нас цікавило, наскільки громадянська зрілість академічної групи, стосунки, що склалися між членами групи впливають на формування готовності майбутніх учителів до гуманістичних відносин школярів.

Було взято чотири критерії громадянської зрілості групи: соціальна спрямованість діяльності групи; організаційна єдність; емоційна єдність; вольова єдність. За кожним критерієм розроблено показники. За цими критеріями можна визначити рівень громадянської зрілості групи і надати якісну характеристику кожному рівню.

Соціальна спрямованість діяльності групи. Її показниками є такі: група активна, повна творчої енергії; група понад усе ставить позитивні духовні запити (заняття навчанням, працею, спортом, мистецтвом, літературою); усі вчинки і справи група оцінює з точки зору моральної чистоти і моралі, прийнятої в суспільстві; група високо цінує чесність, безкорисливість,

дружбу; у справах група ставить перед собою суспільно-корисні цілі; групу поєднує одна загальна мета діяльності, а не просто подібні цілі кожного члена групи окремо; група виконує суспільно-корисну діяльність насамперед заради інтересів усього нашого народу; досягнення суспільно-цінного результату захоплює всіх чи більшість членів групи; у групі більш за все поважають колективістів; члени групи прагнуть постійно спілкуватись один з одним; група прагне спілкуватись і співробітничати з іншими групами; у спільній з іншими групами діяльності група допомагає, готова поступитися своїми інтересами заради інтересів інших; у групі велике бажання трудитися колективно; групу відрізняють стійкі інтереси; актив, ядро групи спрямовує її на суспільно-корисні справи; лідери, ватажки групи обрані самою групою, відповідно до бажання більшості; у групі існує справедливе ставлення до всіх членів групи, прагнення підтримувати слабких у загальній діяльності, почуття захищеності кожного; група прагне перевірити на командних посадах членів групи, лідери охоче поступаються своїм місцем іншим; під час вибору активу групи враховуються ділові якості її членів; група має чітку, єдину думку про можливості її діючих організаторів; усі члени групи прислухаються до думки своїх товаришів і приходять до одностайного судження; члени групи добре інформовані про все, що стосується групи (її завдання, внутрішньогрупові стосунки, її місце серед інших груп, результати її діяльності); група легко знаходить «загальну мову», взаєморозуміння під час вирішення групових завдань; у мінливих життєвих ситуаціях група швидко оцінює зміни, створює нову громадську думку; під час оцінки подій навколишнього життя в групі існує стійка єдність суджень; критичні зауваження з боку членів групи приймаються доброзичливо і сприяють створенню єдиної групової точки зору; критичні зауваження ззовні групи приймаються доброзичливо, самокритично і викликають прагнення до осмислення і виправлення недоліків.

Проблематичними якостями є: група інертна, пасивна; група понадусе ставить примітивні матеріальні блага, гроші, розваги; група орієнтується на свою вузьку групову мораль, що йде врозріз із прийнятою в сучасному суспільстві; заради корисливих цілей група готова поступитися чесно; групу відрізняють суспільно-шкідливі цілі; у групі об'єдналися люди, у яких лише подібні цілі, але вони не стали загальногруповими; у суспільно-корисній праці група бачить лише спосіб задоволення своїх вузько групових інтересів; кожний захоплюється лише тим, що становить інтерес для нього, не зважаючи на те, чи викликає це інтерес для суспільства чи ні; популярні члени групи – егоїсти, які працюють лише для себе; у членів групи немає прагнення постійно спілкуватися один з одним; у групі спостерігається прагнення відокремитися; у спільній з іншими групами діяльності група виявляє ворожість, заздрість, нездорове суперництво; у групі немає прагнення до колективної праці; групу відрізняє швидка зміна інтересів; актив спрямовує групу на антигромадські справи; лідери групи нав'язують своє керівництво групі, не зважаючи на її думку; група

помітно розділяється на «привілейованих» і членів групи, яких нехтують; лідери групи будь-якими засобами усувають суперників; у виборах активу члени групи керуються не діловими якостями, а лише своїми симпатіями й антипатіями; група не має єдиної думки; члени групи не прислухаються до думки своїх товаришів, думки – гостро суперечливі; у групі не знають про її завдання, внутрішньогрупові стосунки, її місце серед інших груп, результати діяльності; група не здатна прийти до єдиної думки під час обговорення питань; група не здатна оцінювати обстановку, що змінилася, сліпо підкоряється сформованому судженню; у групі мають місце явно суперечливі точки зору; критичні зауваження з боку одних членів групи приймаються іншими вороже і сприяють роз'єднанню групової думки; критичні зауваження ззовні приймаються вороже і викликають прагнення до відсічі, групової упертості.

Мамич М. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри юридичної психології та журналістики, кандидат
філологічних наук, доцент*

СЕМАНТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЮРИДИЧНОГО ТЕРМІНА

Мета нашої статті – розгляд деяких, на наш погляд більш часто вживаних, юридичних термінів, які вступають у різноманітні лексико-семантичні відношення, дослідження подвійної природи терміна (як елемента системи лексики і як системи наукових понять).

Основними ознаками терміна є, серед інших, («...тенденція до однозначності в межах свого термінологічного поля» (Українська мова: Енциклопедія // Редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. та ін. – К.: Укр. енцикл., – 2000, с.629). Таким чином, з одного боку, одиниця плану вираження повинна називати одне чітко окреслене поняття певної галузі знання, а з другого синонімія і полісемія визнана мовознавцями як явище, що природно існує в термінології (Михайлова Т. В. Багатозначність українських науково-технічних термінів та її репрезентація в лексикографії // Вісник ХНУ, – 2001, – № 520, с.4).

Полісемічні відношення юридичної термінології розглядалися, зокрема, у працях Н. Артикуци, С. Кравченка, А. Корж. У названих роботах полісемічним вважається термін, який позначає два (або більше) наукових поняття в системі понять однієї спеціальної галузі знання і значення якого мають інваріантні спеціальні семи (Там же, с.135). Так юридичний термін може позначати одночасно процес і результат процесу, напр. ліквідація, реорганізація, порушення (Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. Бусел Т. В. – К., Ірпінь: ВТФ Перун, – 2001, с.490; 1025; 887) та інші.

У багатьох словниках юридичної термінології загальнозживані значення термінів відсутні, що видно на таких прикладах, як кодекс,